

15-Iyun, 2026-yil

**TA‘LIM JARAYONINI LOYIHALASH KO‘NIKMALARINI
SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL MODELINI**

Joldasbaeva Ayjamal Rustembay qizi

Ingliz tili fani o‘qituvchisi

Annotatsiya. *Mazkur maqolada ta'lim jarayonini loyihalash ko'nikmalarini shakllantirishning konseptual modeli hamda uning nazariy-metodologik asoslari yoritilgan. Shuningdek, modelning tarkibiy komponentlari, ularning o'zaro bog'liqligi va bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim jarayonini loyihalash, konseptual model, pedagogik loyihalash, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik kompetentlik, metodik ta'minot, kasbiy rivojlanish, ta'lim sifati, innovatsion texnologiyalar, refleksiya.*

Jahon miqyosida ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar pedagogik faoliyatni tashkil etishga nisbatan zamonaviy yondashuvlarni talab qilmoqda. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi, innovatsion texnologiyalarning keng joriy etilishi hamda kompetensiyaviy ta'lim paradigmasining ustuvorlik kasb etishi natijasida pedagogning kasbiy faoliyati mazmuni ham tubdan o'zgarib bormoqda. Bunday sharoitda bo'lajak o'qituvchilarni faqat nazariy bilimlar bilan qurollantirish yetarli emas, balki ularni ta'lim jarayonini ilmiy asosda rejalashtirish, loyihalash, tashkil etish va natijadorligini tahlil qilishga tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Ta'lim jarayonini loyihalash zamonaviy pedagogik faoliyatning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, u ta'lim maqsadlari, o'quv mazmuni, metodlar, vositalar, baholash mezonlari hamda kutilayotgan natijalarni yagona tizim asosida ishlab chiqishni nazarda tutadi. Mazkur jarayon pedagogning kasbiy mahorati, metodik tayyorgarligi, ijodiy salohiyati va refleksiv faoliyatini namoyon etuvchi muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Shu sababli oliy pedagogik ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarda ta'lim jarayonini loyihalash ko'nikmalarini tizimli ravishda shakllantirish masalasi ilmiy-pedagogik tadqiqotlarning muhim yo'nalishiga aylanmoqda.

Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, pedagogning muvaffaqiyatli faoliyati avvalo uning pedagogik jarayonni oldindan puxta loyihalashi, ta'lim oluvchilarning ehtiyojlarini inobatga olishi, innovatsion pedagogik texnologiyalarni maqsadga muvofiq tanlay olishi va o'quv natijalarini samarali baholash qobiliyatiga bog'liq. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayonini loyihalash ko'nikmalarini rivojlantirish pedagogning kasbiy kompetentligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida qaralmoqda.

Ta'lim jarayonini loyihalash zamonaviy pedagogik faoliyatning eng muhim va mas'uliyatli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur jarayon pedagog tomonidan ta'limning barcha tarkibiy qismlarini o'zaro uzviy bog'liq holda rejalashtirish va tashkil etishni nazarda tutadi. Loyihalash jarayonida avvalo ta'limning strategik va taktik

15-Iyun, 2026-yil

maqsadlari aniq belgilanadi, shundan so‘ng ushbu maqsadlarga mos o‘quv mazmuni tanlanadi. Keyingi bosqichda o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlari, ta‘lim ehtiyojlari hamda o‘quv predmetining o‘ziga xos jihatlari hisobga olingan holda samarali pedagogik metodlar, interfaol usullar va zamonaviy ta‘lim texnologiyalari tanlab olinadi. Shu bilan bir qatorda, o‘qitish vositalari, elektron ta‘lim resurslari va raqamli platformalardan foydalanish imkoniyatlari ham puxta rejalashtiriladi.

Ta‘lim jarayonini loyihalash faqat dars ishlanmasini tuzish bilan chegaralanmaydi. U pedagogik faoliyatning barcha bosqichlarini, ya‘ni ta‘lim maqsadini belgilash, mazmuni tanlash, o‘quv faoliyatini tashkil etish, ta‘lim natijalarini monitoring qilish, baholash mezonlarini ishlab chiqish hamda yakuniy natijalarni tahlil qilishni o‘z ichiga oladigan yaxlit tizim hisoblanadi. Ayniqsa, kompetensiyaviy yondashuv sharoitida loyihalash jarayoni ta‘lim oluvchilarda bilim, ko‘nikma va malakalarni amaliy faoliyatda qo‘llash kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qilishi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Shu sababli pedagog loyihalash jarayonida nafaqat fan mazmunini, balki ta‘lim oluvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi, muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyati va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni ham nazarda tutishi zarur.

Mazkur faoliyat pedagogning ilmiy-metodik tayyorgarligi, kasbiy mahorati, innovatsion fikrlashi va reflektiv kompetentligining muhim ko‘rsatkichi hisoblanadi. Chunki pedagog ta‘lim jarayonini loyihalash davomida o‘z faoliyatini ilmiy asosda tashkil etadi, qo‘llanilgan metod va texnologiyalar samaradorligini tahlil qiladi, erishilgan natijalarni baholaydi hamda mavjud kamchiliklarni aniqlab, keyingi faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha xulosalar chiqaradi. Natijada ta‘lim jarayonining sifati va samaradorligi oshadi, pedagogik faoliyat esa uzluksiz rivojlanib boradigan ijodiy hamda ilmiy asoslangan jarayonga aylanadi[1]

So‘nggi yillarda kompetensiyaviy yondashuvning rivojlanishi ta‘lim jarayonini loyihalash masalasiga yangicha mazmun berdi. Endilikda loyihalash faqat dars ishlanmasini ishlab chiqish emas, balki o‘quvchi shaxsini rivojlantirishga yo‘naltirilgan yaxlit pedagogik tizimni yaratish sifatida talqin qilinmoqda. Ushbu yondashuv ta‘limning maqsadi, mazmuni, metodlari, vositalari, pedagogik texnologiyalari, monitoring hamda refleksiya jarayonlarini yagona tizim asosida integratsiyalashni nazarda tutadi[2].

Konseptual model pedagogik jarayonni nazariy va amaliy jihatdan tizimlashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy-metodologik vosita hisoblanadi. U o‘rganilayotgan jarayonning maqsadi, vazifalari, tamoyillari, tarkibiy komponentlari, pedagogik shart-sharoitlari, amalga oshirish mexanizmlari, baholash mezonlari va kutilayotgan natijalarini yagona tizim asosida ifodalaydi. Aynan konseptual model orqali pedagogik jarayonning ichki mantiqiy bog‘liqligi, bosqichlari hamda rivojlanish dinamikasini ilmiy asosda belgilash mumkin[3].

Bo‘lajak o‘qituvchilarda ta‘lim jarayonini loyihalash ko‘nikmalarini shakllantirish konseptual modeli ham tizimli, kompetensiyaviy, faoliyatga yo‘naltirilgan, shaxsga yo‘naltirilgan va reflektiv yondashuvlar integratsiyasi asosida ishlab chiqiladi. Mazkur model pedagogning kasbiy faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish, monitoring qilish va takomillashtirishga xizmat qiladigan o‘zaro bog‘liq komponentlardan iborat

15-iyun, 2026-yil

bo‘ladi. Bunday model pedagogik faoliyatni ilmiy asosda tashkil etish, ta‘lim sifatini oshirish hamda xalqaro standartlarga mos kompetent mutaxassislarni tayyorlashda muhim metodologik asos vazifasini bajaradi[4].

Shu nuqtai nazardan, ta‘lim jarayonini loyihalash ko‘nikmalarini shakllantirishning konseptual modelini ishlab chiqish hamda uni pedagogik amaliyotga joriy etish bo‘lajak pedagoqlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish, ta‘lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Mazkur model pedagogik faoliyatning barcha bosqichlarini yagona tizim asosida tashkil etishga xizmat qilib, pedagogning innovatsion fikrlashi, ijodkorligi, refleksiv faoliyati va kasbiy mahoratini izchil rivojlantirish imkonini yaratadi.

Xulosa shuk, ta‘lim jarayonini loyihalash ko‘nikmalarini shakllantirish pedagogning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. Konseptual model asosida tashkil etilgan tayyorgarlik bo‘lajak o‘qituvchilarda ta‘limni ilmiy asosda rejalashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo‘llash va o‘quv natijalarini kompetensiyaviy yondashuv asosida baholash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, ushbu model pedagoqlarning refleksiv faoliyatini kuchaytirib, innovatsion va ijodiy yondashuvni qaror toptirishga xizmat qiladi. Natijada ta‘lim jarayonining sifati va samaradorligi oshib, raqobatbardosh hamda zamonaviy kompetensiyalarga ega pedagog kadrlarni tayyorlash uchun mustahkam metodik asos yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Muslimov N.A. Kasbiy kompetentlik va pedagogik faoliyat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014. – B. 41–53.
2. Ishmuhamedov R.J., Abduqodirov A.A., Pardaev A.X. Ta‘limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2008. – B. 56–72.
3. Klarin M.V. Pedagogicheskaya texnologiya v uchebnom protsesse. – Moskva: Prosveshcheniye, 1989. – S. 33–45.
4. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. Paris: UNESCO Publishing, 2021. – P. 62–70.